

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ב א מיי פ"ד מהל' טוען
וטען הלכה די סמג
עשין ז' טו"ע ח"מ ס'
קמו סעף ג':
ב א ג מיי פט"ו עס
הלכה ג סמג עשין ז' א
טו"ע ח"מ ס' קמו סעף
ז' ו' קמו סעף ה':
ב ד מיי עס הלכה א'
סמג עס טו"ע ח"מ
ס' קמו סעף ז':
ב ג ה מיי עס הלכה ד'
טו"ע עס סעף ה':
ב ד ו מיי עס הלכה וסמג
עס טו"ע ח"מ ס'
קמו סעף ז':
ב ה ט ו מיי עס פט"ו
הלכה ז' סמג עס
טו"ע ח"מ ס' ע':

רבינו גרשום

דאמרי' השני נוח לי
להוציאה מתחת ידו מש"ה
אמרי' ליה זיל זבין
והראשון שגולה קשה
הימני ולא הייתי יכול
לטעון (א) בערו: והוא
המערער חתום עליה בעד
אדמו' אמר יכול לומר
המערער משה חכם חתמי
על שטר מכירה השני נוח לי
והראשון קשה הימני והוא
נמי לא שגא: אבל בדורא
דמשיא עצב מוקרי ואמר
ליה: אמינא איובין חתמי
כלומר אע"פ שהוא שלי מן
הדין אמרתי אקנה אותה
משך שלא דרתי להקינט
עמך ונכשיו האיל ולא
רצתי למכרה לי אצטאנה
מדין בבית דין: עביד אינש
דובין דיניה מי שאינו רוצה
להתקוטט קונה דבר שבדין
היה להיות שלו מפני קשיות
בעל דינו: ד' שני' כלומר
שגא אחת היתה שלי קודם
שהתחיל שני חזקה שלי:
והני מילי דאמרי' עביד
אינש דקרי לשני טובא שני
חזקה להיבא דאכלה שבע
שנים ג' שני חזקה קודם
זמנו דשטר אהא: אבל
אכליה המחזק שית והאי
אינש יש לו שטר שקנאה ר'
שנים בתוך אותו ו' שנים
דהאי לא אכלה כי אם ב'
שני קודם זמן שטרו יכול
לומר לו האי בעל השטר
למחזק כיון דהמוכר מכרה
לי לטוף ב' שנים שהיתה
בידך אין לך מחאה גדולה
מזה דגלי מוכר דעתה
דאותה חזקה שהחזיק בה
אינה חזקה:

(א) גמא' זכ"ל ולא הייתי יכול
לטעון עמו:

מפלגיא זבינתיה רובנה מינך ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלגיא
גזלנא הוא. פי' יש לי עדים שהוא גזלן ואפי' דר ביה
חד יומא הא קי"ל דגזלן אין לו חזקה^א ולא כפ"ה דפירש דאין לו עדים
שהחזיק בה המוכר אפילו יום אחד דמו לא הוה מזי טעין פלגיא גזלנא
הוא משמע שרואה לפרש גזלנא הוא
לא שיש לו עדים שהוא גזלן אלא כלומר
גזלן (א) היא הקרקע בידו ואין גמא'
לר"י דהוה ליה לאסוקי כדמסיק
לעיל לא קמודית לי דלרעא דידי הוא
ואת מינאי לא זבינתיה וכו':
עביד אינש דקרי לשני טובא שני
חזקה. אכל אי לא עביד
אף על גב דלית ליה סהדי דלכלה
שבע שנין לא מהימנין דהא איהו
דמכחיש להו דמודה שלא אכלה
אלא שני חזקה דהיינו שלש שנים:
אכל

האי ארעא דידי היא ואת לא זבינתה
מינאי זיל לאו בעל דברים דידי את אמר
רבא דינא קאמר ליה: דההוא דאמר ליה
לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה
מפלגיא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה
פלגיא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי
דאתאי (ב) אימלכי בך ואמרת לי זיל זבין אמר
ליה (ג) השני נוח לי הראשון קשה הימנו אמר
רבא דינא קאמר ליה כמאן כאדמו' דתנן
העורר על השדה וחתום עליה בעד אדמו'
אומר השני נוח לי הראשון קשה הימנו וחכ"א

האיבר את זכותו האפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דבורא
עביד אינש דמוקרי ואמר וההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא
אמר ליה מפלגיא זבינתה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלגיא גזלנא הוא
אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורתא ואמרת לי זבנה ניהלי א"ל אמינא
איובין דינאי אמר רבא יעביד אינש דובין דיניה וההוא דאמר ליה לחבריה
מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלגיא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה
והא נקיטנא שטרא (ד) דובני ליה מיניה הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חזקה
תלת שני קא אמינא שני חזקה טובא קא אמינא אמר רבא עבדי אינשי דקרו
לשני טובא שני חזקה וד"מ דאכלה שבע (ה) דקדים חזקה דהאי לשטרא דהך
אבל

אמר ליה מפלגיא זבינתה דזנה מינך. כלומר שאמר לי צענת מכירה
שהוא לקחה ממך. ומאחר שלא טען ואכלתי שני חזקה שטר מכירה
שלו עוונתי בידו ומסקנא דמילתא מוקמינן ליה ביד המערער. והיינו
טעמא דכיון דמודה לשלו היה הקרקע מתחלה לא מציעא היכא דלא
החזיק בה שלש שנים אלא אפילו
החזיק בה שלש שנים נמי אינה חזקה
ומפקינן ליה מיניה דהא חזקה שאין
עמה טענה היא שהוא אינו יודע אם
היתה של אותו שמכרה לו אם לאו
והוא ליה כהכיר בה צדקה שאינה
שלו של מוכר ויחזירנה למערער והוא
יגבה מעותיו מן המוכר לו כדפסקינן
בשנים ארבעין (ז"מ דף טו:). ואף על גב
דליכא עדים למערער מדקאמר ולא
מודית לי כו' ולא אמרינן מיגו דלי בעי
אמר איהו זבינתה מינך ואכלתיה שני
חזקה (ז) כדאמר מפלגיא זבינתה
דזנה מינך נאמן שהוא עגמו אינו
יודע אם זכנה המוכר מיניה דמערער
אם לאו הלכך כיון דהוא מודי
למערער דשלו היתה הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו
יודע אם לקחה המוכרה לו מן
הבעלים אם לאו דהא לא טעין דזנה
מינך קמאי דידי וגם אין לו עדים
שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך
הפסיד. אכל החזיק זה שלש שנים
וטעין מפלגיא זבינתה דזנה מינך
קמאי דידי כלומר שידעתי בצרור

שלקחה מינך נאמן מיגו דלי בעי אמר אלא זבינתה מינך ואכלתיה שני חזקה. אי נמי יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והכי אמרינן
לקמן בפירקין (דף מ"א): גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין והכא צדקה עובדא אפילו אם צאו עדים שהחזיק בה יום אחד אותו
המוכר אכל אין יודע אם לקח אותה אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שזה לא החזיק שלש שנים וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים:
ולא קא מודים לי כו'. כמו שפירשתי: **ואם מינאי לא זבינתה.** שאפילו אם היית טוען דמינאי זבינתה הלא אין לך לא שטר ולא חזקה: **יזל.**
מקרקע שלי לאו בעל דברים דידי את ואני מוחזק בה יותר ממך שאתה לא החזקת שלש שנים: **אמר רבא דינא קאמר ליה.** המערער ואפי' אם
החזיק בה שלש שנים כמו שפירשתי וכן הלכה: **מפלגיא זבינתה ואכלתיה שני חזקה.** ואין לו עדים שהחזיק בו אותו המוכר יום אחד דמו לא הוה
מזי טעין פלגיא גזלנא הוא דהא טוענין ללוקח והכי מפרש לקמן גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין: **פלגיא גזלנא הוא.** צדקה זו שממני
גולה: **ואימלכי.** נועלתי: **זיל זבין.** לך קנה: **השני נוח לי.** אתה נוח לי לריב עמך ולהוציאה ממך בדין: **אמר רבא דינא קאמר ליה.** המערער ויטול שדהו
דאפילו אדמו' רבנן לא פליגי אלא דבעיד המערער מעשה לסייעו ללוקח לקנות שדהו אכל דצדורא בעלמא כולוהו מודו כרבא כדמפרש ואזיל
ואע"פ שהחזיק בה ג' שנים בלא מחאה יפסיד דהא חזקה שאין עמה טענה היא שמודה הוא שלא לקחה מיד הבעלים כי אם מיד איש נכרי שאין
ידוע שהיה לו חלק בה אפילו יום אחד ולא מזי טעין אמאי לא מיחה מערער בתוך שלש דהיכא אמרינן דמפסיד מערער צדקתיה היינו היכא
טעין אידך מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה דעד שלש שנים מיזדהר אינש בשטריה טפי לא מיזדהר הלכך זה שלא מיחה והוא לא
נזכר צטורא הפסיד אכל הכא דמודי מחזיק ללא מיניה דמערער זבינא שהוא צעל הקרקע וצדקים זבינא לא הורע כמו של מערער
בצדקתיה שהחזקה במקום שטר מכירתו עומדת וכיון דאין שטרו מועיל לו שהרי מגזלן לקח אף חזקה אינה כלום: **כמאן כאדמו'.**
ואנן קיימא לן כרצנן צפרק אחרון דכמוצות (קט"ז): **דסנן.** ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר ראובן כי שמעון גזלו ממנו והוא ראובן
המערער חתום עליה צעד בצאותו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם ראובן ועד אחר עמו: **השני.** לוי נוח לי ולכך חתמתי: **מעשה.**
שחתם עד: דמקרי ואמר. לשון ויקר מקרה (רות ג): **ואמרו** לי זיל זבנה ניהלי. ואם שלך היתה היה לך להוציא ממנו בדין חנם ולא לאבד
מעותיך: **אמינא למיזבן דינא.** אמרתי בלבי טוב לי לקנות בדמים מועטים קרקע הראוי לי ולא לטרוח ולבא בדין: **עביד אינש דובין דיניה.**
אדם חס שאינו רוצה להתקוטט אפילו על שלו עשוי הוא להוציא מעותיו ליטול את שלו בלא דין ומחלוקת. וצפירוש ר"ח מפורש אמינא למיזבן
דינא לקנות המריצות כלומר אע"פ שהיא שלי איני מוציאה מידו בלא מריצות ודינין אקנה אותם הדינין והמריצות באלו המעות אע"פ שעקר
הארץ שלי: **ואכלתיה שני חזקה.** ולא נזכרת בשטרי יותר: **אמר ליה והא נקיטנא שטרא.** שכתוב בה דזבנה לי כלומר שקנויה אכלי מן המוכר
הזה ארבע שנים ונמנא שקדם מקחי לחזקה שלך שנה אחת ואת מינאי לא זבינתה הלכך חזקה שאין עמה טענה היא שהמוכר לא יכול למוכרה לך
שכבר מכרה לי קודם: **א"ל.** מחזיק למערער מי סברת דמאי דאמינא שני חזקה דהיינו תלת שני צלמאוס: **שני חזקה טובא קאמינא.** שקדמו לשטר
שלך הרבה ויש לי עדים בכל החזקה כדמפרש (י) לקמייה אכל לפיכך אמרתי שני חזקה סתם שלא הייתי יודע שהיה לך שטר של ארבע שנים
שאכטריך לטעון ולפרש שני חזקה טובא: **אמר רבא עביד אינש דקרי שני טובא שני חזקה.** סתם ואם צא לטעון אחרי כן דשני חזקה טובא (י)
יותר מג' שנים אין זה חוזר וטוען טענות אחרות להכחיש טענות ראשונות ואנן קי"ל לקמן (נ"ג): **דאין אדם טוען צד"ד וחוזר וטוען טענות אחרות**
להכחיש הראשונות אלא אחר טענות הראשונות נפסוק הדין הלכך כי מייתי סהדי צבני שני חזקה טובא מהימנין ליה שהרי לא חוזר וטוען:
והני מיני. דמוקמינן לה צדיה דאיתמי סהדי דלכלה ז' שנין שקדמו שני חזקה שלו למכירת השטר של מערער שהמוכר עגמו לא יכול למוכרה
אחר שהחזיק בה ג' שנים בשופי. אכל אי לית ליה סהדי אלא משית שני הדין עס צעל השטר דאין לך מחאה גדולה מזה שמחה המוכר בזה המחזיק
לסוף שתי שנים שמכר לאחר והיה לו לזה להזכר בצטור לעולם עד שיוציא השטר מיד השני ויקרענו. ויש מפרשים דאין צריך עדי חזקה ז' שנים
אלא של ג' אחרונים ואנן מהימנין ליה על השאר מדאמר רבא עביד אינש דקרי לשני טובא שני חזקה למדו כן דאי איכא סהדי על כל השבע
שנים אמאי איצטריך למימר עביד אינש כו'. ולאו מילתא הוא שהרי החזקה במקום השטר עומדת ולא יהא חזקה ג' שנים האחרונים שיש לו עדים
עליהם אלא שטר של ג' שנים והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פוסלו ומדברי רבא אין ללמוד דלא צריך עדים לז' שנים שהרי רבא להודיענו בא
דאינו קרוי חוזר וטוען במאי דאמר לצסוף שני חזקה טובא קאמינא דעביד אינש כו' שאילו היה חוזר וטוען להכחיש דברים הראשונים אפי' כי
מייתי סהדי צבני אחרונים אינו כלום הדודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואחר טענות הראשונות נלך וצפי' ר"ח נמי מצריך עדים לכל הו' שנים:
ז

(א) [לקמן דף מ"ג]. (ב) כמות
דף ק"ט. (ג) שני לע"א,
(ד) ע"פ שייך לע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואימלכי ק':
(ב) שם דובנא לי מיניה הא
ארבע: (ג) שם דלכלה שבע
שנין דקדים: (ד) רשב"ם
ד"ה א"ל מפלגיא וכו' שני
חזקה כי אמר במי מפלגיא
זבינתה דזנה מינך נאמן וכו'
זיס אחר לכך הפסיד וכו'
אם לקח אותה המוכר אם
לא: (ה) ד"ה שני חזקה
טובא וכו' כדמפרש לקמן
ולפיכך אמרתי כ"ל ומכתיב
אכל נחמק: (ו) ד"ה אמר
רבא וכו' טובא קאמר יותר
מנ' שנים: (ז) תוס' ד"ה
מפלגיא וכו' כלומר בגזל בא
לו

מוסף רש"י

העורר על השדה. ראובן
מערער על שדה שצד שמעון
ואומר לי שמכרה לך גולה
ממני והחתום עליה בעד.
והוא חתום על שטר המכירה
שכתב לי לשמעון כשמכרה
לו (בתובתו ט"ז). אדמו'ן
שלא ערעמי בטעה שלקחת
מלוי ומתמתי בתוך השטר
על, לפי שני אדם חזק קשה
להוציא ממנו וידו לי שחתם
ביך שאולאנה ממך בדין
(ט"ז). והכ"א איבר את
זכותו. דהאיל ותמם הודה
שאלו לו עסק בה (ט"ח).

מוסף תוספות

א. [נ"ג] כמאן דובין מיניה
נמי לא קיימא ליה חזקה
כדאמרינן לקמן (מ"ז) גבי
בן גזלן דלא קיימא ליה
חזקה. י' רמב"ם. ג. [נ"ה] הא
ודאי עדים קא מייתי
דאכלה שבע דאי בלא
עדים לא מהימין. רשב"ם,
ועי' רש"ם.